

Reisipäevik.

Venetsueela : august 1999.a.

16. august. United Airlines lennuk tõuseb JFK lennuväljalt kell 5:10 pm. Sõit kulgeb piki Ühendriikide idarannikut Atlandi ookeani kohal. Viie tunni pärast maandume Caracase lennuväljal, mis on umbes 20 km linna keskusest. Võtan koos kahe äsja saabunud ameeriklasega takso linna. Kooperatsioon selle manöövri sooritamisel on vajalik, et vältida kiiret laostumist. (Venetsueela taksodel pole taksomeetreid. Aja jooksul on ilmselt välja kujunenud teatud tariifid teatud punktide vahelisteks sõitudeks. Pole raske ette kujutada, et hindade areng on läinud kaht oluliselt lahknevat rada pidi: omad ja välismaalased.) Linnasõidu ajal auto aknast välja vaadates võiks arvata, et tegemist on New Yorgiga - teed, reklaamituld (tekst välja arvatud) ja autod on üsna nagu Ühendriikides. Pärast pooletunnist sõitu jään pidama Sabana Grande linnaosas. Hotell meenutab nõukogude ühiselamut; on kakskümmend korrust kõrge ja räpane. Esimene omadus on üllatav; teine ootuspärane.

17. august. Kõrge hotelli eeliseks on hea väljavaade. Aknast paistavad järsuküljesed rohelised mäed, mille jalamil majad üles poole püriavad. Mägede tipud on kerges uduvines. Mägede vahelises orus, kus asub linn, paistab aga päike. Linn asub umbes 1000m merepinnast ja sellest tulenevalt on kliima siin märksa jahedam kui Venetsueela madalamas osas. Keskpäeval on 27° C ja ka niiskustase on talutav.

Käin linnakeskuses, et oma finantssüsteemi kohalikuga ühtlustada, s.o. vahetan reisitšেকে. Linnakeskus jätab halli ja ebamäärase mulje. Mõned kvartalid linnakeskusest eemal paikneb aga stiilne pilvelõhkujate linnaosa - Parque Central. Viimane on suures osas ehitatud 70ndate alguse naftakriisi ajal (Venetsueela on suuruselt kolmas naftat eksportiv riik maailmas). Pilvelõhkujatele on taustaks ühekahekordsed kastitaolised majad, mis algavad samast kõrvalt ja jätkuvad kuni mäekülgedeni. Üllatavaks kontrastiks kastmajadele ja pilvelõhkujatele on suur mošee kõrge minarettiga mitte kaugel linnakeskusest.

Käin Caracase ülikooli botaanika aias ja linna moodsa kunsti muuseumis. Botaanika aias on võluvad pikanokalised koolibrid (? hummingbirds) ja puud, mis ma oma teadmiste põhjal võin liigitada palmideks ja mangroovideks. (Sellest viimasest lausest tuleb aru saada nii, et mu teadmised Venetsueela puudest vaatamata botaanika aia külastamisele on olematud). Moodsa kunsti muuseumist jõuan ainult väikese osa vaadata enne kui see suletakse. See osa on huvitav kuigi ebaproportsionaalselt palju on Picasso maale. Huvitav, et neid kõikjale jätkub.

Bolívari väljak Caracase kesklinnas. Bolívari nime kannavad muide ka kõik teised keskväljakud Venetsueela linnades ja külades.

18. august. Hakkan nüüd liikuma Gran Sabanna suunas.

Gran Sabanna on suur kõrgustikul paiknev rohtla ala Venetsueela kaguosas. Iseäralikuks loodusnähtuseks Gran Sabannas on lamedatipulised mäed, mis püstloodis ümbritsevast kuni 1000 meetrit kõrgemale tõusevad. Mägesid kutsutakse kohalikus pemoni keeles tepui. Minu sihiks on tõusta Roraima tepuile. Roraima mägi on kõrgeim tepui Venetsueelas ja samal ajal ka kõige kergemini ligipääsetav. Kaardilt on Roraima tepuid lihtne leida, sest selle umbes 50 km² platool jooksevad kokku Venetsueela, Brasiilia ja (Briti) Guayana piirid.

Liigun metroo ja siis pisema bussiga Caracase idapoolsesse bussiterminali ja sealt edasi kaugsõidu bussiga. Minu esimeseks sihtkohaks sellel umbes 800 km pikkusel reisil on Ciudad Bolivar (Bolívari linn) Orinoco jõe ainsal sillaga ületuskohal. Sõit sinna kestab kümme tundi. Minu hispaania keele oskus saab kõvasti täiendust praktika osas tänu jutukatele venetsueelastele minu kõrval. Ausalt öeldes saan ma aru ainult väikesest osast jutust aga sõbralikul kommunikeerumisel polegi ehk oluline laskuda detailidesse.

Buss jõuab Bolívari linna kell 9 pm. Vahetan busse ja jätkan öise bussiga sõitu Trans-Amazon maanteel Venetsueela lõunapiiri suunas.

19. august. Kui vihmane hommik valgenema hakkab võib märgata silmapiiril tepuid, mis on nagu suur kindlusevall. Mäe tipp on pilve sees - väga iseloomulik tepuile, nagu hiljem selgub. Kell 7 hommikul lõppeb bussisõit Santa Helenas - pisikeses linnas, mis 14 km Brasiilia piirist. Täiendan oma varusid järgneva matka tarbeks: toon bensiinjaamast bensiini, mis maksab 10 (US) senti liiter ja täiendan toidu ning bolívari varusid (Venetsueelas käibiv raha). Testin kas priimus töötab; juhtumisi Brasiilia konsulaadi ees. Test on edukas. Konsulaadi inglise keelt kõnelevad töömehed arvavad, et mul oleks märksa kergem teha teed konsulaadis. Tee saabki

valmis konsulaadi gaasipliidil. Pärast istun bussi oodates bussijaama juures koos ühe Venetsueela jalgpalli meeskonnaga, kes paljuks pole pidanud endaga suured sambatrummid kaasa tassida ja nüüd ennast ja teisi sambarütmidega lõbustavad. Bussipeatuse juures saan tuttavaks ühe sakslasega, kes ka plaanib Roraima otsa ronida. Otsustame koos giidide osas maad kuulata San Fransisco külas, kust väiksem tee Roraima poole kulgeb.

Roraima tepui on osa Canaima rahvusparkist (kus muide ka Angeli juga). Giidid on Roraima otsa ronimiseks kohustuslikud ja raja alguses on kontrollpost, kust ilma kohaliku saatjata edasi ei lasta (kuigi on tõendeid, et teatava veenmise järel ehk saab ka).

San Fransiscosse tuleb umbes 60 km tagasi sõita maanteed pidi, mida mööda hommikul juba tulnud. Käime sakslase eestvõtmisel enne külasse jõudmist vaatamas üht juga, mis suure tee ligikal. Juga on umbes 50m kõrge ja üsna veerohke. Mulle jääb see paik mõneks nädalaks meelde aga kui moskiitode poolt väga armastatud paik. Hiljem organiseerib sakslane meid ühe venetsueela perekonna (umbes 15 inimest) bussile ja õhtu eel jõuame San Fransisco külasse.

Külast antakse teada, et dzhiip viimasesse külasse enne mäge on 50\$ ja giidi saab palgata 25 \$ päeva eest. Sakslane kalkuleerib oma eelarvet paberi ja pliiatsiga ja leiab siis, et tal pole piisavalt raha. OK, ma otsustan minna jala viimasesse külasse enne kontrollposti (ja mäge) ning leida giidi sealt. See plaan saab aga peatselt muudetud kui Steaben, 19 aastat vana pemon, suudab mind veenda teda ja ta sõber Simeon, 23 aastat vana ja ka pemon, endale giidiks palgata. Pärast tunnist arutelu jõuame kokkuleppele, et ma palkan ühe giidiks aga kaasa tulevad mõlemad. Otsustame, et dzhiipi ei võta vaid läheme jala. Päeva lõppedes jään ööbima ühe ettevõtliku kohaliku juures, kes osa oma majast millekski võõrastemaja taoliseks on seadnud.

Roraima tee alguses seisavad giidid Steaben (vasakul) Guayanast ja Simeon San Fransisco külast.

20. august. On juba hiline hommikupoolik kui asume teele. Pärast 3-4 kilomeetrit kuuma päikese all läheneb meile üks dzhiip. Pärast mõningast kauplemist saan juhiga kokkuleppele. Tuleb välja, et need esimesed 3-4 km olidki need, mis hinna üles kruvisid. Kohalt, kus me nüüd oleme, tuleb sõit juba viis korda odavam. Umbes tunnise sõidu järel jõuame jõeni, mille silla vesi on ära uhtunud ja kus sõidetav tee lõppeb. Sealt edasi on umbes tunnine jalgsitee Paratepui küläni. Külla jõudes on siinne rahvas parajasti ametis lehma tapmisega. Selle tõenduseks tuleb meile vastu poiss kandes võidukalt lehma verist sõrga. Sõrg on umbes sama suur kui poiss ise.

Küla teises otsas, matkaraja alguses, on savist ja palmilehtedest hütt, milles paikneb raja kontrollpunkt. Seal paneme end kirja ja lisaks pannakse üksipulgi kirja ka minu toiduvarud. Isegi kõik teepakid loetakse täpselt üle. Samal ajal jäävad giidide toiduvarud tähelepanust kõrvale. Võib-olla polegi neil toitu kaasas? Igatahes tahavad nad saada avanssi, et toidupoolist külast juurde osta. (Tuleb välja, et nad ostvad umbes 12\$ eest endale kana, mis ei olegi nii odav arvestades nende ebaregulaarset sissetulekut.)

Tepui Kukenán vasakul ja Roraima paremal. Heledam triip Kukenánil on juga, mis langeb katkematult umbes 600 meetrit.

Pärast kontrollpunkti kulgeb rada lagedal maastikul, mille muudavad künklikuks salkorud. Oru põhjas voolab jõgi või oja, mille ümber pisut udust vihmametsa. On keskpäev ja üsna palav. Ma ei tunne end kuigi hästi ja liikumine edeneb aeglaselt. Üks teejuht on minu ees ja teine taga. Nad arvavad, et see on viis kuidas turiste transportida - Steaben on käinud kuuajalisel turismi alasel kursusel Georgetownis (Guayanas).

Hiljem muutub rada laugemaks. Teejuhid märkavad suurt musta kogu eemal liikumas, kes nagu Steaben arvab, on suur sipelgakar (giant anteater). Suur must kogu ennast meist häirida ei lase ja loivab omasoodu mõnda aega meiega paralleelselt. Õhtuks jõuame jõeni, mille ees suurem laagriplats ja kuhu me ka oma telgid üles seame.

Vaatamata soojale riietusele ja ilmale on mul külmatunne. Lisaks on köha ja nohu ka käepärast - ilmselt on mind haaranud mingi gripiviirus. Otsustame, et oleme ühe päeva laagris ja siis kas läheme edasi või tagasi.

21. august. Olen üsna uimane ja laman telgis kuni päike selle nii kuumaks kütab, et selles võimatu olla on. Kolin siis üle palmilehtedest katusega hütti, mis head varju pakub. Steaben on minu üllatuseks endaga kolm paksemat raamatut kaasa tassunud, mis kirjeldavad Venetsueela ja Guyana loomi, linde ja taimi. Estudeerin neid raamatuid ja hispaania keelt. Giidid küpsetavad lõkkel mäletamisväärselt kallihinnalist kana. Pealelõunal on tugevam vihmasadu, mis ümbritseva rohtla üle ujutab ja jõe veetaseme umbes meetri võrra kõrgemale tõstab.

22. august. Tervis on mul hommikul parem ja otsustame liikuda mäe jalamil asuvasse baaslaagrisse, mis 4-5 tunni tee kaugusel. Tuleb ületada kaks jõge (Río Tek ja Kukenán). Õpin teejuhtidelt, et parim viis libedate kividega jõge läbida on teha seda sokkides. Ilma teejuhtideta ei hakkaks ma neid jõgesid ületama, sest vool on kiire ning veetase saju järel veel kõrge. Iseäranis Simeon, kes on siin varem mitmeid kordi käinud, liigub vees kindlalt ja loomuliku sujuvusega nagu võibki oodata ühelt pemoni indiaanlaselt. Tema juhtimisel saan ka mina mõlemast jõest läbi. Pärast jõgede läbimist liigume veel umbes kolm tundi ülesmäge ja keskpäeva paiku jõuame baaslaagrisse, kuhu jääme ööbima. Oleme nüüd pilve sees. Õhtu ja öö sajab.

Roraima platool on mustad kaljud, udu ja siin-seal palju väikeseid erksavärvilisi õisi.

23. august. Ootame kuni vihm hõredamaks muutub. Kella 10 paiku ongi väike paus sajus. Paneme telgid kokku ja asume tõusma tepuile. Alguses läheb rada läbi pilvemetsa kuid kõrgemal mets lõpeb. Tuleb minna ühe kose alt läbi, mis on ilmselt mõned sajad meetrid kõrge kuigi tipp ei paista. Kosk mõjub tugevama dušina ümbritsevas vihmajasus. Veel paarsada meetrit tõusu diagonaalis mäekülge pidi üles ja siis olemegi platool. Platoo on omamoodi kena – palju kõige erinevamaid õisi mustade kivide taustal. Nähtavus on aga nulli lähedal, sest oleme endiselt pilve sees. Seame oma telgid üles Hotellis, s.o. ühe varjualuse moodustava kalju all. Seal on juba ees üks telk ja kaks sakslast, kes malet mängivad. Ütlevad, et nad on pikemal Lõuna Ameerika reisir – juba viiendat kuud teel.

"Hotell", s.o. varjualuse moodustav liivakivi moodustis, mille all ruumi mõne telgi jaoks.

Päeva teises pooles võtame Simeoni juhtimisel ette väikese ekspeditsiooni platool. Platool palju taimi ei kasva ja puid pole üldse. See-eest on palju kõige imelikuma kujuga liivakivi poste, kujusid ja kaari, mis moodustunud lakkamatute vihmade ja vooluvete tulemusel aastamiljardite jooksul. Arvatakse, et Roraima platoo vanus on umbes 1.8 miljardit aastat ja et see moodustus palju enne seda kui Lõuna Ameerika ja Aafrika manner üksteisest eraldusid. Tepuid ise nende praeguses kujus on väidetavalt välja kujunenud umbes 70 miljonit aastat tagasi tänu maakoore nihetele ja erosioonile. Ka see on üsna arvestatav vanus evolutsiooni ajamastaabis. Seetõttu on peaaegu 100% taimedest, mis siin kasvavad, iseloomulikud ainult tepuile ja paljud taimeliigid ainult üksikule tepuile. Endeemsete taimede rohkuse põhjuseks on

ka, et tepuide kliima erineb märksa ümbritsevas rohtlas või vihmametsas valitsevatest tingimustest. Peaaegu lakkamatu vihm tepuide tippudel uhub ära suurema osa orgaanilisest ainest, mis taimedest tekib. Ilmselt väheste toitainete tõttu huumuskihis (kus seda üldse on) on suur osa taimedest putuktoidulised. Kasvab palju väikeseõielisi orhideesid. Tepuide püriasukatest peale konnade, sisalike ja mõne putukatest toituva linnuliigi muud leitud pole. Praeguseks on läbi uuritud umbes pooled tepuidest. Arvatavasti on praeguseks veel järgi mõned üksikud tepuid, mille tipus keegi pole käinud. Siiski pole palju lootust, et keegi võiks neilt platoodelt dinosauruseid leida (!) nagu sajandi alguses ehk arvati.

24. august. Öö platool on jahe. Ajan selga kõik kaasavõetud riided. (Mu varustus on valitud troopika kliima jaoks mitte aga nullilähedasteks temperatuurideks). Hommikul teeme suurema ringkäigu platool. Ka sakslased tulevad meiega ühes, sest omal käel udus on raske vaatamisväärsmaid kohti leida. Läheb pisut selgemaks kui me platoo servale jõuame. Meie ees avaneb kena panoraam, mida ülalt ja alt ääristavad pilved.

Vaade Roraima platoolt.

Tagasijõudes paneme laagri kokku ja hakkame alla liikuma. Allaminek läheb sujuvalt ja kiirelt. Sakslased tulevad ka meiega ühes ja jutustavad oma reisimuljeid. Jõuame ületada mõlemad jõed veel enne kui veetase ennelõunase vihma järel tõusma hakkab. Kella kolme ajal pärastlõunal oleme tagasi laagris, kus olime veetnud esimese öö ja päeva selle järel. Teejuhid arvavad, et oleks paras siin ööbima jääda aga ma tahan nüüd selle reisiga lõpetada ning väikese mõtiskluse järel suundume kiires tempos Paratepui küla poole. Kuigi rada saju tagajärjel ojakas on muutunud

jõuame siiski enne pimedat külasse. Mäe otsa tõusuks on kulunud neli päeva aga tagasitulekuks ainult üks!

Hakkab kõvasti sadama ja paneme oma telgid üles ühe varjualuse alla. Samas on ka kaks sloveenlast - poiss ja tüdruk, kellega me vahepealse osa teest koos oleme tulnud. Teeme koos teed.

25. august. Läheme Paratepuist otseteed pidi väikesesse Chirimata külasse. Tuleb ületada üks kiire vooluga jõgi. Ilmselt mitte suureks üllatuseks minu giididele on külas just sõiduvalmis dzhiip. 8\$ eest saab San Fransisco külasse, kuhu jõuame keskpäevaks.

8 pm sõidan San Fransisco külast bussiga edasi Ciudad Bolivari poole. Buss on konditsioneeritud tõttu hämmastavalt külm. See näib olema kõigi Venetsueela kaugliini busside iseärasuseks, et nende kliimaseadmeid ei saa reguleerida ja bussis tuleb soojades riietes istuda.

26. august. Öise bussisõidu järel jõuan Bolivari linna. Jään peatuma hotellis Ritz. Vaatamata pretensioonikale nimele on see keskpärane hotell odavamate hotellide klassis.

Bolivari linna vaikne tänav kastmajadega. Kaugemal on Orinoco jõgi ja aimatav jõe ainuke sild, mis pooleteise kilomeetri pikkune.

Bolivari linnal on Ladina Ameerika ajaloos oma koht. Siit juhtis Simon Bolivar 1817 aastal Venetsueela iseseisvusvõitlust Hispaania ülemvõimu vastu. Juhtun mööda minema majast, kus Bolivar elas sel perioodil ja kus praegu on muuseum. See on lihtne ühekordne maja mõne mööbliesemega. Lisaks Bolivari majale on linna jõeäärsel küljel ja Plaza Bolivari ümbruses säilinud teisi koloniaalstiilis majasid. Need on kenaks vahelduseks laiemalt levinud kaststiilis majadele linnas.

Linnas on neil päevil käimas midagi laadataolist, mis seotud sapoara nimelise kala ilmutamisega Orinoco jõkke. Linna jõeäärne promenaad on täis müügiputkasid, kus müüakse, mida sellistes putkades vist kõikjal maailmas müüakse, s.o. teksad, nokamütsid, naiste pesu, odavad ehted ja kassetid. Suurimaks müügiartiklaks on aga maisist rohke õliga küpsetatud pirukaid – arepad. Jõeäärne on täis mehi, kes ümmarguse umbes 2 meetrise läbimõõduga võrguga kala püüavad. Püüdmistehnika on selline, et viskad võrgu vette, ootad minuti või paar ja tõmbad siis võrgu välja. Eksisteerib lõplik (s.o. nullist erinev) tõenäosus, et kala on võrgus.

27. august. Sõidan nüüd uudistama Orinoco jõe delta ala. Kõigepealt bussiga Ciudad Guayanasse. Sealt edasi por puestoga Orinoco delta suurimasse linna Tucupitasse. Por puesto on umbes nagu takso aga liigub kindlate sihtpunktide vahel. Sõiduplaani por puesto ei oma – niipea kui 4 või 5 reisijat on kokku kogutud asub por puesto teele. Nii nagu ka taksod siin, on harilik por puesto 70ndate aastate kandiline ja lai ameerika auto (Oldsmobile, Buick vms), millel all laiad tänavasõidu rehvid ning mille kereesse niiske kliima roosteaugud on söönud. Vaatamata lagunenu kere osale liikus por puesto, millele ma asusin, suure osa teest tunni kiirusega 120-140 km/h.

Keskpäeva paiku olen Tucupitas ja jään pidama hotellis Amacuro, mis mõneti meenutab jälle nõukogude ühiselamut. Tucupitas on parajasti minuga kokku kolm turisti aga reisibüroosid on 5-6, kes turiste delta alale sõidutavad. Bajo Delta Cuaripo Tours kaks aktivisti püüavad mu kinni tänavalt ja sõidutavad enda büroosse. Nad jätavad sümpaatse mulje ja pakuvad kahepäevast reisi delta idaosasse, kus warao indiaanlaste asustus oma traditsioonilises vormis kõige puutumatumalt on säilinud. Otsustan minna nende reisiga. Hiljem sõidutavad nad mind vaatama waraode laagrit linna serval. See pole midagi muud kui üks katusealune, mille alla selle asukad on oma võrkkiiged üles seadnud. Mulle jätab see mulje nagu välihospidal, sest enamik asukaid lamab liikumatult käsi või jalga rippu võrkkiiges. Mõned lapsed see-eest on leidnud endale koha veega täidetud ämbrites. Ostan neilt ühe kena punutud taldriku ja jalutan tagasi linna.

On reede õhtu. Vanemad inimesed istuvad majaesisel tänaval; nooremad valmistuvad fiestaks. Jõgi voolab rahulikult läbi linna ja keegi ei kiirusta.

28. august. Alustame reisi delta idaosasse. Linna on jõudnud veel kaks sakslast ja kaks austerlast, kes moodustavadki meie grupi. Meie juhiks on umbes minu vanune hindu, keda kutsutakse Bimbo ning koos temaga tulevad ta sõbrad Santos ja Jose. Paadisadam on pisut linnast väljas ja seal on ka piirivalve kontrollpunkt, kus meil tuleb end registreerida. Piirivalvurid on kõik hambuni relvis kandes stiilselt kas suurema kaliibriga püstoleid või automaatrelvi. Ka nende munder jätab hea mulje. Olukord on rahulik.

Paat on katusealusega umbes 10 m pikk ning kahe 40 hp mootoriga. Pakun selle kiiruseks vähemalt 20 sõlme. Jääme peatuma kui meie ümber ilmuvad veest delfiinid. Sakslased teevad lõputult fotosid. Lõunaks jõuame majani, mis sel aastaajal moodustab omaette saare. Pakutakse lõunat ja samas on õpetus kuidas vältida koolerat. Vesi voolab läbi postide, millel maja seisab, ümbritseva džungli

suunas. Tunnen end nagu sanatooriumis ja jään paadis magama. Sõidame järgmise küalani, mida kutsutakse Sacupana ning kus diktatuuri perioodil hoiti vangis diktatuuri oponente. Külas on mälestusmärk vangla ohvritele.

Peakanal Orinoco jõe delta alal.

Õhtu eel jõuame Curiapo külasse, mis umbes 10 km jõe suudmest ja umbes 50km Trinidad saarest. Küla on kõigist külgedest veega ümbritsetud ja enamik maju piirneb veega. Majad on ehitatud vaiadele nagu ka laudteed, mis majasid ühendavad. Suur osa majadest on ehitatud nii, et neist on võimalik minna otse paati. Enamik küla elanikest elatub kauplemisest waraodega. Külas on kaks kirikut, kool ja haigla kahe arstiga.

Me ööbime võõrastemajas, mis kuulub Bimbo vanematele. See on igati korralik nagu ka indiapärase toid, mida siin valmistatakse. Bimbo eestvedamisel vaatame kuud paadisillal. Rumm on giidi poolt. Kõigile jääb kohe meelde, et toost eesti keeles on tervisex. Öösel lubab Bimbo meid krokodille vaatama viia aga hiljem on tugev sadu ja see jääb ära.

Waraode elamu. Suurvee tõttu ulatub vesi peaaegu pörandani. Liikumisevahendiks on puutüvest väljaraiutud kanuu.

29. august. Üks kohalik viib meid kanuureisile harujõeale, mis Curiapo külas ühineb Peakanaliga. Džunglis on pisikesed ahvid. Uudistame kuidas elavad waraod. Ka nende majad on ehitatud vaiadele. Vaiade peal on roigastest pörand ja selle kohal palmilehtedest katus. Seinasid majadel pole. Tuli tehakse savist alusele. Ainukesed mööbliesemed majas on võrkkiiged, mis valmistatud lehekiududest tehtud lõngast. Tarbeesemeid ei hakka samuti palju silma. Kodus on praegu naised ja lapsed kuna mehed on kalal või džunglis asju ajamas. Enamik täiskasvanutest lamab võrkkiigedes. Lapsed istuvad pörandal või sulistavad jões. Ka sead tunnevad end jões päris hästi.

Pärastlõunal läheme suurema paadiga vaatama indiaani küla, mis Arature nimelisel harujõel kaugemal delta suudmes. Umbes pooled külaelanikest räägivad ka hispaania keelt. Nende põhiliseks tegevusalaks on kalapüük. Kala minnakse püüdma puust väljatahutud kanuul, mida enamik mehi sõuab ühe käega. Kanuu liigub vees vaikselt aga minu kogemuse põhjal mitte väga kiiresti. Lisaks kalapüügile kasvatavad külaelanikud kasavat (casabe), millest tehakse leiba, banaane, suhkruroogu, kookost, tubakat. Viimast tegevust on vist õigem koriluseks nimetada, sest põldu kui sellist neil pole – taimed, kasvavad juhuslikult siin seal.

Warao naistel on käsil casava leiva tegemine. Kibeda yuca juured riivitakse kõigepealt pulbriks.

Parajasti tehakse ühes majadest kasava leiba ja ka meile näidatakse kuidas see käib. Kibeda yuca (Yuca amarga) suured valged juurikad riivitakse kõigepealt pulbriks, siis see pudi pressitakse ja kuivatatakse. Ilma pressimata ja kuivatamata on casava mürgine.

Järgmise ettevõtmisena läheme püüdma piranjasid. Söödaks on kitseliha aga piranjad ei paista sellest hoolivat. Panen korraks silma kinni aga kui poole tunni pärast ärkan pole ikka veel piranjasid. Sõidame nüüd teise külasse, mis Peakanali ääres. Seal on ainult üks suurem maja. Majas umbes kakskümmend inimest kui mehed, naised ja lapsed kokku arvata. Üks mees ütleb, et tal on viis naist ja üheksa last aga see ei tundu usutav. Maja asukad räägivad ainult warao keelt ja Bimbo on tõlgiks.

Tagasiteel lendavad papagoid suurtesse parvedesse kogunenult meist üle, et suure maa džunglist jõesaartele ööbima minna. Meie ööbimispaigaks endiselt Bimbo vanemate võõrastemaja.

Orinoco delta ala tüüpilised ehitised.

30. august. Läheme öösel varem lubatud retkele krokodille vaatama. Sõidame kaks tundi jõgesid pidi ringi aga krokodillid redutavad arvatavasti üleujutatud metsas ja ei anna näole. Hommikul teeme visiidi veel ühte waraode külasse.

Pärastlõunal asume Curiapo külast tagasiteele. Reisiks kulub umbes kuus tundi. Viimane osa teest liigume pimedas. Piirivalve punkti juurde, kust kolm päeva tagasi alustasime reisi, tuleb meile vastu diskobuss. See on väljast nagu teisedki Venetsueela väiksemad bussid aga sees on tavalisest võimsamad kõlarid, vali diskomuusika ja valgustus, mis muusika rütmis plingib. Meie bussijuht on muusikast väga haaratud ja kui võimalik püüab kätte ja ülakehaga tantsuliigutusi teha kuna jalad pedaalidega ametis on.

Saame kõik viis öömaja Bimbo vanemate Tucupita majas, kus ka Bajo Delta Cuariapo Tours kontor. Maksame kolmepäevase reisi eest 75\$, mis pole tõepoolest palju. Hiljem käime ühiselt ühes välikohvikus õhtust söömas.

31. august. Tõusen kell pool kuus, et asuda tagasiteele Caracase suunas. Ka minu reisikaaslased on sama varased ja koos Kareni ja Markusega, kes Austriast, sõidame Tucupitast Maturini linna. Seal vahetan keskpäeva paiku busse ja jätkan sõitu Puerto La Cruz suunas. Jõuan Puerto La Cruzis hilisel pärastlõunal ning jään pidama ühes pisemas hotellis rannaäärsele bulvaril. Puerto La Cruzis on rohkesti venetsueela turiste, sest siinsest sadamast käib praam Margarita saarele, mis populaarne suvituskohaks kohalike seas. Linnast ida poole jääb Mochima rahvuspark. Viimane on, enam kui Margarita saar, populaarne välismaalastest turistide seas. Paljude Mochima rahvuspargi randadeni saab ainult paadiga. Plaanisin ka ise olla päeva või paar Mochima rahvuspargis aga Roraima retk ja deltareis võtsid kauem

aega kui ehk algul arvasin ja ülehomme hommikul pean juba tagasi lendama. Käin kohalikus rannas ujumas kuigi vesi on contaminado. Kohalikud lapsed siiski ka ujuvad. Rand on räpane aga selle võib unustada kui vaadata merele, kus on jahid lainetel laisalt õõdsumas ja mägised saared merest tõusmas.

1. september. Asun viimasele lõigule tagasiteel. Juhtub olema konditsioneerita buss (nagu viimastel päevadel kõik bussid on olnud) ja istun päikesepoolsel küljel. Kui buss sõidab on OK, sest aknaventilatsioon töötab. Kuumaks läheb kui buss seisab. Viimast tuleb tihti ette, sest lisaks peatustele väiksemates kohtades käib bussijuht lõunatamas (lõunatamisvõimalus on teistel ka aga peatus lõpeb kui bussijuht lõpetab), tangib bussi ja enne lõppjaama urineerib bussi taga. Bussijaamast, mis kümmekond kilomeetrit pealinnast väljas, sõidan väiksemate bussidega linna ja sealt edasi lennuväljale. Bussisõit linnast lennuväljale on 12 korda odavam kui taksosõit. Lennujaama juurest võtan järgmise bussi Macuto linna. Viimane nagu lennuväligi asub mere ääres. Macutos leian üle ootuste korraliku ja odava hotelli just bussipeatuse juurest. Käin mere ääres ja ujumas. Vesi on soe ja Kariibimerele iseloomuliku helesinise tooniga. Linna taga tõusevad järsult mäed. Linnalähedasem kõrgem tipp on kerges udus aga merepoolne taevasku on pilvitu kui päike aeglaselt silmapiiri taha kaob.

2.september. Olen lahkumas Venetsueelast. Sõidan varaseima bussiga lennuväljale. Unised inimesed on bussiga tööle sõitmas. Mind lahutab rutiinist viietunnine lennusõit. Kell 8:30 tõuseb lennuk ja Venetsueela rannik kaob kiirelt vaateväljalt.

[Venetsueela kaart](#)

[LonelyPlanet](#)